

U ORGANIZUA NGA (ACT), NGA 25-27 QERSHOR 2013, NË STOKHOLM, SUEDI

SHSHP të FA, gjeneralmajor Xhemal Gjunkshi në "Konferencën e Partnerëve Strategjikë Ushtarakë"

Konferenca me temë "Perspektiva e partneritetit: Evolucioni i bashkëpunimit në komunitetin global të sigurisë", e partnerëve strategjikë ushtarakë, është një aktivitet i rëndësishëm që fokusohet në ...

faqe 2

U JEP GRADËN MADHORE GJENERALBRIGADE

Presidenti Nishani dekreton katër ushtarakë të lartë

faqe 2

OPINION

Siguria në Republikën e Maqedonisë në kontekstin e sigurisë në Ballkan dhe me gjerë

DOC. DR. MUHAMED RACAJ
(Gjeneralbrigade i Armatës
se Maqedonisë)

faqe 3

SEMINARI

Brigada Logjistike zhvillon seminar tre ditor me ekipin e Marinës Amerikane

Në kuadër të planit të bashkëpunimit logjistik, ndërmjet FA-së së Shqipërisë dhe atyre të ShBA-së, një ekip i Marinës Amerikane zhvilloi seminar mbi asistimin e Forcave tona të Armatosura në rëndësinë e menaxhimit të ciklit jetësor, të materialeve dhe pajisjeve

faqe 4

NË TË GJITHA TAKIMET U KONFIRMUA NGA TË DYJA PALËT BASHKËPUNIMI I NGUSHTË DHE INTENSIV NË MES TË DYJA MINISTRIVË Zv/ministrja e Mbrojtjes Musaraj vizitë në Forcën e Sigurisë së Kosovës

Kjo vizitë nisi me pritjen nga ministri i Forcës së Sigurisë së Kosovës (MFSK), Agim Çeku, ku çështjet mjaft të rëndësishme të zhvillimeve në fushën e sigurisë, thellimin e bashkëpunimit, si edhe strategjinë në fushën e mbrojtjes, si qasje e re "Mbrojtjen Inteligjente" (Smart Defense), e cila po aplikohet në...

faqe 3

Zv/ministri i Mbrojtjes paraqiti programin e Shqipërisë për reduktimin e stokeve të vjetëruara të armatimit dhe municionit konvencional

OSBE: Shqipëria model botëror për demilitarizimin e municioneve

Zëvendësministri i Mbrojtjes, z.Ekrem Spahiu, prezanton në mbledhjen e Forumit për Bashkëpunim dhe Siguri të OSBE-së në Vjenë arritjet e Shqipërisë në procesin e demilitarizimit

faqen 3

Deputy Minister of Defence
Albania

HISTORI NGA USHTARAKU SHQIPTAR LT. ZAMIR SADIKAJ, NTM-A PUNËVE PUBLIKE

Ekipi shqiptaro-amerikan siguron mbështetje këshilluese për ushtrinë afgane

faqe 8

REPORTAZH

Njësia e ceremonialit një realitet dhe një përkushtim

faqe 6

NË DATË 19 QERSHOR 2013 NË KDS

Zhvillohet mbledhja e radhës e Bordit të Standardizimit

faqe 7

FORCË TOKËSORE

Kursi për Menaxhim Personeli dhe Kursi i Avancuar i oficerit vizitë në FT

faqe 9

HICKING U TAKUA ME GJENERALBRIGADE BELTOJA

Zv/ambasadori i Mbretërisë së Bashkuar në Komandën e Forcës Ajrore

Qëllimi i vizitës ishte diskutimi për sigurimin e mbështetjes logjistike nga Forca Ajrore në interes të stërvitjes "Albanian Lion 2013"...

faqe 4

Siguria në Republikën e Maqedonisë në kontekstin e sigurisë në Ballkan dhe më gjerë

DOC. DR. MUHAMED RACAJ

(Gjeneralbrigade i
Armatisë së Maqedonisë)

Bota e sotme është e push-tuar dhe e udhëhequr nga procesi i globalizimit të pandërprerë dhe prej proceseve të njëpasnjëshme, për të cilat ekzistojnë pikëpamje të ndryshme rreth zgjidhjes së shumë çështjeve të hapura, të cilat janë me rëndësi për qytetarët, por edhe me rëndësi thelbësore për shtetin. Varësia e procesit të kushtëzuar të shkaktarëve të brendshëm dhe të jashtëm të sigurisë tregon që bota e sotme ndodhet në labilitet shoqëror, politik dhe të sigurisë. Siguria, me prioritetet e saj të diferencuara edhe në të ardhmen do të ballafaqohet me një numër sfidash, të cilat është e pamundur që gjithmonë të kontrollohen në të gjitha aspektet dhe mund të sjellin deri në kriza të ndryshme dhe rrezikim të stabilitetit në shtet. Diapazoni ndërmjet shpresave të mëdha dhe mundësive reale për ndërtim të shoqërisë së sigurt, rritet nga kushtëzimi i baraspeshës së zhvillimit shoqëror dhe nivelit të duhur të sigurisë. Prodhimi i nivelit të dëshiruar dhe atij të mundshëm të sigurisë, krijon një sërë pyetjesh, të cilat parashtrijnë nevojën për shikim të gjithanshëm të faktorëve, të cilët rrezikojnë sigurinë në Republikën e Maqedonisë dhe më gjerë. Çka është siguria dhe çfarë në të vërtetë paraqet ajo? Pyetje, e cila për shumë persona në shikim të parë është shumë e qartë dhe aspak e dykuptimtë, jashtëzakonisht shumë e njohur dhe aktuale në jetën e përditshme. Pikërisht për këtë të “njohurën”, shfaqet kundërtënia dhe vështirësia për përkufizimin e sigurisë. Siguria e kuptuar si fenomen i dyanshëm sjell standarde të arsyeshme dhe të pranueshme për secilën anë më vete, mirëpo kundërtënia mes vetes. Ajo, e cila në njërin anë paraqet siguri, në anën tjetër mund të jetë burim i rrezikshmërisë. Eliminimi i burimeve të rrezikshmërisë së sigurisë së një shteti në njërin anë, mund të jetë rrezikim i saj (sigurisë) në anën tjetër.

Çfarë është ajo që rrezikon sigurinë ose cilët janë burimet e rrezikshmërisë së sigurisë në Republikën e Maqedonisë, duke marrë parasysh marrëdhëniet e plota interaktive në mjedisin e saj? Njëri prej kërcënimeve potenciale të sigurisë është armatimi jo-legal. Universiteti në Sidnej, i cili nga viti 1997 në përkrahje të Ministrisë së Punëve të Brendshme zvicerane, udhëheq programin “Gan polisi” për ndalim të dhunës me armë, vlerëson se në Republikën e Maqedonisë ekzistojnë prej 100.000 deri në 130.000 copë armësh jo-legale. Mirëpo, në këtë vlerësim është përfshirë edhe konstatimi se shtetet në rajon janë edhe

më të armatosura.

Arsenali jo-legal ballkanik vlerësohet me më së paku 2,5 milion copë, kurse të dhënat pesimiste arrijnë deri më 4 milion. Serbia me rreth 950.000 copë armë jo-legale, ka arsenal më të madh joligjor në rajon, vlerëson Universiteti në bazë të dhënave nga Kombet e Bashkuara dhe organizatave joqeveritare, kurse të dhënat më të reja arrijnë deri më 1,2 milion. E dyta në rajon është Kroacia, me përafërsisht 600.000 copë armatim të paregjistruar dhe ushtarak në duart e qytetarëve, kurse pason Kosova, me rreth 265.000 copë - më së shumti nëse merret parasysh numri i banorëve. Shqipëria, ku në mesin e viteve 90 populli zbrazti depot ushtarak dhe vërshoi në treg armatim jo-legal, ka rreth 200.000 armë jo-legale. Vlerësohet se në Bosnjë Hercegovinë qytetarët në mënyrë jo-legale mbajnë rreth 140.000 copë armë. Maqedonia me 100.000 copë armë është e fundit në listën e vendeve ku kishte konflikt. Rreth 93.000 copë armë në mënyrë jo-legale ndodhen në duart e qytetarëve të Bullgarisë, pason Mali i Zi me 90.000 dhe Rumunia me rreth 40.000 copë armë. Mirëpo, numri i armatimit jo-legal të një shteti të rajonit shpesh mund të jetë i ndryshueshëm, për shkak se ato mund të barten prej një shteti në shtetin tjetër. Në çdo rast, armatimi jo-legal në Ballkan është kërcënim serioz për sigurinë e qytetarëve. Në zvogëlimin e arsenalit jo-legal në Ballkan mund të ndikohet përmes zbatimit të një aksioni gjithëpërfshirës dhe të menjëhershëm nën mbikëqyrjen e organizatës ndërkombëtare. Nga aksionet e organizuara më parë për dorëzim vullnetar të armatimit jo-legal, deri

më tani është mbledhur një sasi e pa konsiderueshme.

Sipas “Gan polisi”, fotografia e armatimit të shoqërive në rajon është e ndryshme nga rang-lista e arseneleve më të mëdha të armatimit jo-legal. Kosova është më e armatosura, ku 15 në 100 banorë posedojnë armë jo-legale. Në Kroaci në mënyrë jo-legale janë të armatosur 13 në 100 banorë, në Mali i Zi dhe Serbi norma është 12,5, kurse në Shqipëri 6,5 në 100 banorë. Në Maqedoni armë jo-legale posedojnë 5 në 100 banorë. Norma për mbajtje armë në mënyrë jo-legale në Bosnjë dhe Hercegovinë është 3, në Bullgari 1,2, kurse në Rumani 0,18.

Që të merren aksione për çarmatimin e qytetarëve, të cilët mbajnë armë në mënyrë jo-legale, patjetër duhet përmbyshur njëri prej kushteve për këtë, respektivisht të krijohet besueshmëri politike ndërmjet qytetarëve dhe qeverisë. Nëse një besueshmëri e tillë nuk ekziston, aksionet e ndërmarra për mbledhjen e armatimit jo-legal mund të shndërrohen vetëm në konfiskim të armëve në bazë të njohurive policore, gjë që nuk do ta arrinte qëllimin e përcaktuar. Për arritjen e qëllimit të përcaktuar më mirë është të organizohet dhe zbatohet një aksion rajonal për çarmatim nën patronazhin e Kombeve të Bashkuara ose një organizate tjetër ndërkombëtare. Më këtë potencohet rëndësia e aksionit dhe arrihet më lehtë besueshmëria tek qytetarët.

Rastet e vdekjeve me armë zjarri, vrasjet, vetëvrasjet dhe aksidentet nuk janë të rralla në përditshmëri. Në bazë të të dhënave nga Kombet e Bashkuara dhe Organizatës Botërore Shëndetësore në vitin 2010 që janë

marrë si referencë, më së shumti raste të vetëvrasjeve ka pasur në Serbi me 244, Kroaci 133, Bullgari 99, në Mali të Zi ka pasur 54 raste vdekjesh, në Slloveni 50, kurse në Rumuni 42. Maqedonia është e fundit në listë me 38 viktima nga armë zjarri.

Në bazë të statistikave, më i sigurt (mbrojtur) ishte Mali i Zi me 8,55 raste vdekjesh me armë zjarri në 100.000 banorëve, Serbia me indeks 3,9, Kroacia me 3 dhe Sllovenia me 2,44.

Indeksi në Maqedoni ka qenë 1,85, kurse në Bullgari 1,35. Më e sigurt ka qenë Rumunia me indeks 0,2. Më së shumti vrasje me armë zjarri, në bazë të të dhënave të Universitetit, ka pasur në Greqi, ku kishte 67 viktima. Në Shqipëri kishte 56 viktima vrasjesh me armë zjarri, në Kroaci 25, Maqedoni 22, Bosnjë e Hercegovinë 18, Bullgari 17, në Mali të Zi 13 viktima, në Rumuni 9, kurse në Slloveni atë vit kishte ndodhur vetëm një vrasje me armë zjarri.

Në 100.000 banorë, vrasje me armë zjarri më së shumti kishte në Mali të Zi me indeks 2, në Shqipëri indeksi atë vit ishte 1,8, ky indeks ka rënë vazhdimisht që nga viti 1998, kur ishte 17,6. Në Maqedoni atë vit ishte 1, por një vit më parë ka qenë 0,5, kurse në dhjetë vitet e fundit është aty diku në mesin e këtyre dy vlerave. Në Serbi, Greqi dhe Kroaci indeksi ishte 0,6, në Bosnjë e Hercegovinë 0,5, kurse në Bullgari 0,2. Më së paku vrasje me armë zjarri në 100.000 banorë kishte në Slloveni (0,05) dhe Rumuni (0,04).

Të dhënat tregojnë vetëm nivelin e sigurisë në vendet e Ballkanit, në mes tyre dhe Maqedonia, dhe në mënyrë të arsyeshme nxisin pyetjen: Çfarë paraqet siguria në dhe për Re-

publikën e Maqedonisë, qoftë edhe më gjerë?

Ekzistojnë shumë konsiderata dhe kuptime teorike për sigurinë në bazë të pikëpamjeve të ndryshme shkencore, posaçërisht nëse dihet që ky term përdoret si vlerë themelore në të gjitha sferat e punës dhe jetës. Parimisht, përsëri imponohet nevoja për arritjen e besueshmërisë politike ndërmjet qytetarëve dhe qeverisë. Nëse “siguria është gjendja ku shtetet vlerësojnë se nuk ka rrezik për sulm ushtarak, nga detyrimi apo shtrëngimi politiko-ekonomik, në mënyrë që të njëjtët lirshëm të mund të zhvillohen” ose që “siguria është gjendja e mbrojtjes apo mosekspozimit në rrezik dhe largimit të frikës dhe pasigurisë”, atëherë vërtetohet arsyetimi i pyetjes së parashtruar dhe përpjekjeve për perceptim të gjithanshëm të saj, në interes të mbrojtjes së vlerave njerëzore, kurse nëpërmjet tyre edhe në mbrojtjen e vlerave shoqërore. A është i mundshëm ballafaqimi i mëvetësishëm me këtë problem në shoqërinë bashkëkohore, apo për këtë ekziston nevojë e arsyeshme për pjesëmarrje të sistemeve kolektive mbrojtëse dhe organizatave të tjera ndërkombëtare? Pjesëmarrja e Republikës së Maqedonisë në sistemet kolektive të mbrojtjes dhe sigurisë, vërteton interesin për mbajtje të gjendjes së sigurt, si në shtet, ashtu edhe në rajon, me çka njëherësh arsyetohet edhe një perceptim të termit siguri: “Siguria në kuptim më të gjerë, është gjendje e stabilitetit në shtet, e bashkërenditur për përgatitje parandaluese për mbrojtje dhe siguri nga burime të ndryshme dhe rrezeqe të llojllojshme, kurse kjo është që të mos shkaktohet mosbaraspeshë në shoqëri dhe natyrë, e cila do ta

rrezikonte integritetin fizik, shoqëror dhe shpirtëror të njerëzve”.

Mbajtjen e sigurisë së vet, por edhe sigurisë rajonale, e cila është pjesë e sigurisë ballkanike, Republika e Maqedonisë e realizon me pjesëmarrjen e saj në misionet ndërkombëtare. Komentet dhe shkrimet, jashtëzakonisht pozitive, por me një dozë reale paraqesin përpjekjet e tyre.

Në bazë të dhënave të fundit statistike të NATO-s për vitin 2010 dhe 2011, të shpallura në gazetën ditore “Dnevnik”, Maqedonia shpenzim më të vogël për mbrojtje dhe shpenzim më të madh për pjesëmarrjen në misionet ndërkombëtare, krahasuar me vendet e rajonit, të cilat janë anëtare të NATO-s. Mesatarisht, qytetari i Republikës së Maqedonisë në vit paguan 56,7 dollar për ushtrinë, kurse ajo që paguan më pak është Shqipëria, 51 dollar për banorë, që është shpenzimi më i vogël për mbrojtje në NATO. Në anën tjetër, Maqedonia shpenzon 26% nga buxheti ushtarak për operacione dhe mirëmbajtje, ndërsa misionet e jashtme të ARM-s përfshijnë diku tek 10% të buxhetit të mbrojtjes. Për krahasim, vendet në rajon shpenzojnë për operacionet rreth 18% të buxhetit, respektivisht bullgarët shpenzojnë 64 dollarë, rumunët 67 dollarë për çdo ushtar. Qytetarët e Kroacisë paguan 160 dollarë, Turqia 149, kurse Sllovenia 255 dollarë. Për mbrojtje më së shumti paguan grekët, të cilët në vitin 2010 kanë ndarë nga 565, kurse në vitin 2011 nga 427 dollarë. Mesatarja e vendeve evropiane në NATO është rreth 418 dollarë për banorë. Si forcë (fuqi) udhëheqëse e NATO-s, SHBA-të rrisin statistikën me 2.060 dollarë për banorë, për sa i përket mbrojtjes.

Përveç se, në rajon Greqia mban rekordin në shpenzime për mbrojtjen, ajo mban edhe rekordin e përqindjes më të madhe me popullatë “mobilizuese”. Me 124.000 ushtarë dhe me gjithë civilët e punësuar në mbrojtje, 2,8 % e grekëve, të cilët janë të aftë për punë, në njëfarë mënyre janë të angazhuar në forcat e armatosura. Greqia në mbrojtje angazhon tri herë më shumë njerëz sa mesatarja e aleancës evropiane. Për krahasim, Turqia posedon 495.000 pjesëtarë të forcave të sigurisë, mirëpo kjo është rreth 2% e popullatës së aftë për punë. Mesatarja e përgjithshme e NATO-s, anëtarët e së cilës kanë ushtri prej gjithsej 3,5 milion pjesëtarë, është 1,1 % e popullatës aktive.

Maqedonia në mbrojtje angazhon 0,8 % të popullatës aktive. Një përqindje të tillë angazhojnë edhe Rumunia me 66.000 ushtarë, Sllovenia me 7.000 pjesëtarë të forcave të armatosura. Shqipëria me 10.000 ushtarë, Bullgaria me 29.000 ushtarë dhe Kroacia me 16.000 pjesëtarë të forcave të armatosura, kanë 1,1% të popullatës aktive.

Në bazë të përqindjes, nga Prodhimi i Brendshëm Bruto (PBB) këtë vit është ndarë për mbrojtjen 1,2%. Maqedonia është pak nën mesataren e pjesës evropiane të NATO-s (1,6%). Në mesataren e NATO-s bëjnë pjesë edhe anëtarët nga rajoni. Përgjithshëm, krahasim, në vitin 2011 Bullgaria për operacione ka ndarë 24%. Gati rreth 18% të buxhetit për operacione shpenzojnë Kroacia, Turqia dhe Greqia, Sllovenia 17%, kurse Rumunia 11%. Në NATO më së shumti për operacione shpenzon Estonia, 44% të buxhetit, Britania e Madhe me rreth 40%, kurse SHBA-të, afër një të tretën e buxhetit për mbrojtje. Më së paku për operacionet në Aleancë shpenzon Shqipëria, e cila në vitin 2010 kishte planifikuar 6,8%, kurse në vitin 2011, 8,8%.

Sipas statistikave të NATO-s, SHBA-të japin 22,2% të parave të buxhetit dhe fondeve të NATO-s. Në rajon pjesëmarrje më të madhe në buxhetin e NATO-s kanë Greqia dhe Rumunia, me përafërsisht 1%, kurse më pak shpenzon Shqipëria, e cila shpenzon më pak të holla nga të gjitha shtetet anëtare. Gjermania është kontribuuesi i dytë, me 14%, kurse Britania dhe Franca plotësojnë me 11% të buxhetit të aleancës. Por gjendja e sigurisë në Ballkan edhe më tej mbetet një barrë, e cila e rëndon, veçanërisht duke i njohur faktet, se në Ballkan ka armatim të mjaftueshëm për luftë të re botërore. Frika për konflikt të mundshëm edhe më shumë tradita për armatim, janë motivet, për të cilat shtetet në rajon pavarësisht krizës së madhe ekonomike, shpenzojnë sasi

të shumta të hollash për armatim, se sa realisht mund t'i lejojnë vetes për ushtritë e tyre, theksojnë ekspertët. Përqindjet e institucioneve ndërkombëtare flasin që në vendet e kësaj pjese të Europës: Greqi, Turqi, Serbi, Shqipëri, Bullgari, Rumuni dhe Maqedoni, ekzistojnë rreth 5.000 aeroplanë dhe helikopterë luftarakë, 10.000 tanke, 20.000 vetura të ndryshme blinduese, qindra anije ushtarake, tridhjetë nëndetëse dhe qindra mijëra raketa dhe granata artilerike.

Këta numra, të cilët jashtëzakonisht nuk janë të plotë, duke u nisur nga fakti se armatimi i ushtrive në rajon është sekret ushtarak, i kemi marrë nga ministritë e Mbrojtjes, nga faqet e tyre të internetit, por edhe nga depot e specializuara botërore dhe portale të renomiuara të internetit. Pikërisht këto informata përputhen edhe me të dhënat e kërkimit të Institutit Transnacional Holandez (TNI), i cili vërteton se edhe Ballkani nuk dallohet shumë nga pjesa tjetër e Europës, ndërkohë që 5 vite pasi kriza ekonomike kishte tundur këtë pjesë të botës, ndodhi një situatë jo natyrore. Bëhet fjalë për shpenzim të madh, të vazhdueshëm dhe jo-proporcional për armatim të vendeve anëtare të Unionit, por edhe të aspirantëve nga Ballkani. Gazeta e renomuar botërore “Jean defense intelligence”, për këtë temë citon: “Ushtritë gjithmonë kanë armatim më shumë dhe më të rrezikshëm nga ai që ua prezantojnë publikut”. Artikulli sqaron që Ballkani është një ndër rajonet më të armatosur në Europë dhe jashtëzakonisht ashtu do të mbetet edhe në të ardhmen, për shkak së ai është vend kyç ku kthehen kopjet e interesave gjeostrategjike dhe balancës ndërkombëtar të forcës botërore. Për më tepër, vendet ballkanike kanë probleme të akumuluar sigurie nga e kaluara. Edhe pse Greqia dhe Turqia janë anëtare të NATO-s, ata realisht kanë konflikte të ngrira sigurie, siç është çështja e Qipros, çështja e ujërave territoriale dhe sovraniteti i ishujve në Egje. Përveç kësaj, në prag të krizës financiare, Greqia shpenzon miliarda dollarë për aeroplanë ushtarakë nga Franca, që sipas disa analistëve tanë, e tëra kjo që të blinte preferencën e Parisit për përkrahje në çështjet e hapura të sigurisë, ndërmjet të së cilëve edhe në atë për emrin.

Pas episodit të bombardimit të NATO-s të vitit 1999, Serbia shpalli neutralitet ushtarak, mirëpo sivjet u bë vëzhgues në Organizatën e Shangait, alternativë dalluese e Paktit Atlantiko-Verior, ku aleatë mes të tjerash janë edhe gjigantët ushtarakë dhe ekonomikë, Rusia dhe Kina. Bullgaria është nikoqirja e dy bazave ushtarake amerikane të avionit. Vetëm Maqedonia e shkurton buxhetin për mbrojtje dhe tek ne shpenzohen shumë pak të holla për armatim të ri.

Ballkani është i shqetësuar për shumë çështje të hapura dhe të pazgjidhura që i detyrojnë vendet që vazhdimisht të angazhohen në blerjen e armëve të reja, për të cilat realisht ata nuk kanë të ardhura. Kjo mungesë e të ardhurave nuk lejon që të blihet armatim kualitativ dhe modern për ushtritë e tyre, për këtë shkak vendimi alternativ është blerja e një sasive shumë

të madhe armatimesh, i cili llogaritet si i vjetër. Akoma mbizotëron mendimi se nëse blihet shumë armatim, shteti do të jetë i sigurt. Në parim, një qasja e tillë për ruajtjen e sigurisë është e gabuar, strategjikisht është më mirë dhe ekonomikisht është më e arsyeshme të blihen arsenalet më të shtrenjta armatimesh moderne në sasi proporcionale. Në blerjen e armatimeve me shuma më të mëdha, përfitohet preferencë politiko-ushtarakë nga vendi shitës. Blerja, për shkak të dimensionit ekonomik, është kontakt (bashkim) natyral që në periudhë afatgjate i lidh të dy vendet. Marrëveshja për blerje të mjeteve ushtarake nënkupton edhe aneks -marrëveshje afatgjate për mirëmbajtjen e mjeteve të blera dhe trajnim të personelit, i cili do t'i përdorë mjetet e blera. Më këtë krijohet një kornizë për bashkëpunim më të madh dhe besueshmëri mes vendeve. Blerja e armëve dhe pajisjeve forcon marrëdhëniet mes vendeve, respektivisht paratë e paguara për armatim krijojnë (lindin) Aleanca me fuqitë e mëdha, prej të cilëve blihen armatimet e nevojshme. Edhe pse në afat të gjatë, nuk ekziston rrezik për luftë konvencionale në Europë, shpërbërja e botës bipolare, recidivët dhe pasojat nga shpërbërja e ish vendeve të caktuara socialiste, pasojat negative të globalizimit, konfrontimi nacional, fetar, shtetmadhor dhe territorial - janë rreziqe potenciale dhe reale, të cilat mund të sjellin deri në kriza dhe konflikte. Në hapësirën e Ballkanit ka mbetur diçka, e cila për një numër të madh “ekspertësh”, në shikim të parë nuk ishte e qartë- mbeti një kërcënim i madh dhe i rrezikshëm, i cili një periudhë të gjatë do ta rrezikojë gjendjen e sigurisë dhe stabilitetin e Ballkanit, por edhe më gjerë, të Europës. Kjo është ndoshta pjesa më e madhe, e padukshme e të madhit “ajsbergu terrorist”, i cili u nis nga Lindja e Mesme në drejtim të Ballkanit dhe Europës, përpara fillimit të konflikteve në Ballkan. As shtetet ballkanike e as shtetet më të mëdha evropiane dhe botërore, nuk e kuptuan seriozisht kanosjen e kërcënimit të ri të sigurisë, i cili është në rritje, i cili gjithashtu po vinte dhe i cili do të hasë në përkrahje dhe mbështetje të madhe serioze, pikërisht në shqëritë post-konfliktuale në Ballkan. Lufta shumëvjeçare në hapësirat ish-jugosllave, në mënyrë të pashmangshme, radikalizoi shumë lëvizje

islamike në rajonin e Ballkanit. Kjo hapi rrugën për krijimin e lidhjeve të reja e të forta dhe një fushe për bashkëpunim të mëtutjeshëm ndërmjet organizatave terroriste ballkanike dhe organizatave të ndryshme terroriste të Lindjes së Mesme. Produkt i përpjekjeve të reja kërcënuese të sigurisë në rajon ka qenë instalimi dhe zgjerimi i fundamentalizmit militant islamik, kryesisht në Bosnje Hercegovinë, Kosovë, Maqedoni, Shqipëri, Turqi dhe Bullgari. Në këtë kontekst është e pashmangshme të potencohet që në të gjitha pjesët e Ballkanit kjo ishte e organizuar në mënyrë të posaçme e origjinale dhe me intensitet të ndryshëm. Emërtim i përbashkët për Ballkanin është se ai ka shërbyer (do të shërbejë), si port-urë për transferim të kërcënimit të ri të sigurisë nga Lindja e Mesme drejt Europës, e nga Europa drejt SHBA-ve. Pritej dhe ishte mjaft logjike që konfliktet aktuale ballkanike gjerësisht do t'i hapnin dyert e valës së re të aktivitetëve terroriste me parashenjë militante fundamentaliste islamik. Bartës të valës së re të aktivitetëve terroriste në Ballkan dhe në drejtim të Europës Perëndimore do të jenë strukturat e “bashkuara” të organizatave terroriste ballkanike në bashkim me strukturat identike “të importuara” nga Lindja e Mesme. Historia ballkanike, si dhe historitë e një numri të rajoneve në botë, kanë qenë gjithmonë të ndjekura me dhunë dhe krime të llojllojshme, tek të cilat terrorizmi ka marrë vend të shquar. Rrethet e përqendruara të rrezikimit të sigurisë tregojnë nevojën për analizë të mëtutjeshme dhe të përhershme të ndikimeve ndaj sigurisë së Republikës së Maqedonisë, por edhe ndaj Ballkanit, nëse kjo është e mundshme në të kuptuarit e sigurisë në aspektin e sotshëm. Duke marr parasysh proceset e pandalshme të globalizimit, zhvillimin shoqëror dhe nevojën për ta ndjerë sigurinë, në drejtim të njohjes dhe parandalimit të rreziqeve e kërcënimeve të reja, sigurisht që përkrah pyetjeve të hapura, imponohen edhe një sërë pyetjesh të reja, për të cilat shteti sa më parë duhet të gjejë teori për parashtrimin e problemeve dhe mënyrave për zgjidhjen e tyre. Siguria nuk është faktor i themeluar në mënyrë permanente dhe faktor i qëndrueshëm e i përhershëm për zhvillimin e shtetit edhe as nuk është faktor i trashëguar dhe transferues për mbijetesën e shtetit në botën e globalizuar. Janë të domosdoshme përgjigjet e përhershme të sfidave.

[1] E marrë nga “Dnevnik”, më 12.04.2013.

[2] E marrë nga “Dnevnik”, më 12.04.2013

[3] Përkufizimi është dhënë në studimin i cili me këtë temë është punuar në kuadër të OKB-s në vitin 1995. Shih edhe tek Ditrih Fiher(ad), “Nonmilitary aspects of security”, A Systems Approach UNDIR, 1993, faqe 10.

[4] S.Vebster, Neë International Dictionary, botimi i II, cit. sipas d-r T.Stojanovski, Funksioni i policisë në shoqëri demokratike, Siguria nr.4, shkup 1992

[5] Z.Nacev, R.Naçevski, Siguria dhe mbrojtja nacionale, Shkup, 2001, faqe 392.

dhëna (investuara) të Republikës së Maqedonisë në mbajtjen e sigurisë.

[6] E marrë nga Dnevnik, Maqedonia me ushtri më të lirë dhe me shpenzim më të madh për pageruajtësit.

[7] E marrë nga “Nova Makedonija”, “Në Ballkan ka armatim të mjaftueshëm për luftë të re botërore”, 17.05.2013.

[8] E marrë nga “Nova Makedonija”, “Në Ballkan ka armatim të mjaftueshëm për luftë të re botërore”, 17.05.2013.

[9] Koncepti nacional për siguri dhe mbrojtje, faqe 6.